

**Az igazságügyi miniszter
.../2016. (.....) IM rendelete
a formatervezési mintaoltalmi bejelentés részletes alaki szabályairól szóló 19/2001. (XI.
29.) IM rendelet módosításáról**

A formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvény 68. §-ában kapott felhatalmazás alapján, a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 152/2014. (VI. 6.) Korm. rendelet 79. § 1. pontjában és 1. melléklet F) pont 2. alpontjában meghatározott feladatkörömben eljárva – a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala elnöke véleményének kikérésével – a következőket rendelem el:

1. §

(1) A formatervezési mintaoltalmi bejelentés részletes alaki szabályairól szóló 19/2001. (XI. 29.) IM rendelet (a továbbiakban: alaki rendelet) 1. § (2) bekezdés *a*) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(A mintaoltalmi bejelentés tartalmazhatja:)

„*a*) a mintához nem tartozó részek egyértelmű elhatárolására szolgáló – a 4. § (2)-(6) bekezdésének megfelelő – jelöléseket;”

(2) Az alaki rendelet 1. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) A bejelentési kérelmet és a minta ábrázolását külön lapon kezdve kell elkészíteni és külön-külön folyamatos számozással kell ellátni; az azokban foglaltaknak egymással összhangban kell állniuk.”

2. §

(1) Az alaki rendelet 4. § (2) bekezdése a következő *j*) ponttal egészül ki:

(A mintát fényképen, rajzzal vagy más grafikai úton a következők szerint kell ábrázolni:)

„*j*) a mintához nem tartozó részek jelölésének egyértelműen el kell határolnia a mintát az ábrázolásnak azoktól a részeitől, amelyekre nézve a bejelentő nem igényel oltalmat.”

(2) Az alaki rendelet 4. § (4) bekezdés *b*) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[A minta fényképen történő ábrázolása esetén az ábrázolásnak – a (2) és a (3) bekezdésben foglaltakon kívül – a következő követelményeknek is meg kell felelnie:]

„*b*) a fényképen fizikai úton felvitt elemek vagy így elvégzett törlések – így különösen retusálás – nem szerepelhetnek;”

(3) Az alaki rendelet 4. § (5) bekezdés *c*) és *d*) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[A minta rajzzal vagy más grafikai úton való ábrázolása esetén az ábrázolásnak – a (2) és a (3) bekezdésben foglaltakon kívül – a következő követelményeknek is meg kell felelnie:]

„c) az ábrázolás – az ábraszámozás kivételével – nem tartalmazhat magyarázatokat és feliratokat, valamint a megértést zavaró vonalat vagy más grafikai elemet;

d) a mintát a valós láthatóság szerint, lehetőleg perspektivikus módon kell ábrázolni, azzal, hogy ez a követelmény nem képezi akadályát a mintához nem tartozó részek (2) bekezdés j) pontja szerinti jelölésének;”

3. §

Az alaki rendelet 5. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„5. § (1) A változtató nyilatkozatot egy példányban kell benyújtani.

(2) Az Fmtv. 48. § (2) bekezdésében meghatározott változtató nyilatkozatnak egyértelműen azonosítható módon kell tartalmaznia, hogy az ábrázolás mely része nem tartozik a mintához. A nyilatkozathoz mellékelni kell a minta olyan ábrázolását, amelyből egyértelműen megállapítható, hogy a bejelentő a korábbi ábrázolás mely részeire nem igényel oltalmat. A 4. § (2)-(6) bekezdését erre az ábrázolásra is alkalmazni kell.

(3) A (2) bekezdés rendelkezéseit a mintaoltalom jogosultjának a megsemmisítési eljárásban tett, a mintaoltalom változtatással való fenntartását vagy korlátozását kezdeményező nyilatkozatára is megfelelően alkalmazni kell.”

4. §

Hatályát veszti az alaki rendelet 4. § (7) bekezdése.

5. §

Ez a rendelet 2016. július 15-én lép hatályba.

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

A formatervezési minták oltalmával összefüggésben, a minta ábrázolása kapcsán három, egymástól alapvetően különböző esetben merülhet fel a mintához nem tartozó részek valamilyen módon való jelölésének szükségessége:

1. a **mintaoltalmi bejelentésben**; azaz amikor a bejelentésben foglalt minta könnyebb értelmezhetőségének célkitűzése indokolja, hogy a bejelentő a mintát kontextusában mutassa be, és egyértelműen meghatározza, hogy a minta hogyan illeszkedik vagy viszonyul olyan elemekhez, amelyek nem képezik az igényelt mintaoltalom tárgyát;
2. a bejelentésnek a mintaoltalom megadására irányuló eljárás során történő **módosításakor**; azaz az oltalomképesseget negatívan befolyásoló elemek (pl. az újdonságkutatás során feltárt minták azonos részei) leválasztásakor, amikor a bejelentő azt jelöli meg, hogy az ábrázolás mely részei nem tartoznak a mintához, és ennél fogva ezekre a részekre nézve nem igényel oltalmat;
3. a **mintaoltalom megsemmisítésére** irányuló eljárás során; azaz amikor – a mintaoltalom megadására irányuló eljárás során történő módosításhoz hasonlóan – szükségessé válhat az oltalom terjedelmének szűkítése, ami történhet az oltalom alatt álló minta egy részének kiemelésével, vagy egyéb részeinek elhagyásával.

A mintához nem tartozó részek egyértelmű elhatárolására szolgáló jelölések (azaz a *disclaimer*-ek) sajátos típusát jelentik azok a vizuális, grafikai eszközök, amelyek a szöveges elhatárolást kiegészítve, vagy azt teljes egészében helyettesítve, közvetlenül a minta ábrázolásán jelölik meg a leválasztani kívánt elemeket. Az ilyen *visual disclaimer*-ek alkalmazása mindhárom fentebb említett esetben indokolt lehet, de azok önmagukban való megengedhetőségére, valamint formai követelményeikre vonatkozóan az uniós és a tagállami szabályozás eltéréseket mutathat.

2016 januárjában befejeződött a *European Trade Mark and Design Network* (ETMDN) keretében futó CP6 projekt, amelynek célja egy egységes gyakorlat kialakítása volt a formatervezési minták ábrázolása terén. A munka eredményeként létrejött közös Közlemény (*Common Communication regarding the Common Practice on Graphic Representations of Designs*, a továbbiakban: Közös Közlemény) a minta különböző nézeteire vonatkozó, továbbá a minta láthatóságát segítő semleges háttér értelmezését elősegítő útmutatás mellett iránymutatásokat fogalmaz meg a mintához nem tartozó részek egyértelmű elhatárolását szolgáló grafikai jelölések alkalmazására nézve is (*visual disclaimers*, vagy – a közlemény magyar fordításának szóhasználatában – „lemondó nyilatkozat”). A Közös Közleményben foglalt gyakorlatot azok a tagállami iparjogvédelmi hivatalok, amelyek azt vállalják, legkésőbb három hónappal a közlemény közzétételét követően kezdik el alkalmazni.

Magyarország a CP6 munkálatainak lezárásakor jelezte, hogy az irat szerinti egységes gyakorlatot támogatja, azonban annak alkalmazásához – a mintához nem tartozó részek jelölésének vonatkozásában – a hatályos nemzeti szabályozás módosítására van szükség. A CP6 projektben való részvétel körében a magyar gyakorlat szempontjából problémás területként a *visual disclaimers* alkalmazása azonosítható.

A Közös Közlemény meghatározza, mit kell *visual disclaimer* alatt érteni, és megfogalmazza az annak alkalmazásakor irányadó általános követelményeket. Ezen túlmenően részletes útmutatást ad a *visual disclaimer* különböző típusai – szaggatott vonalak (*broken lines*), elmosódó vonalak (*blurring*), színekkel történő árnyékolás (*colour shading*) és körülhatárolás (*boundaries*) – helyes alkalmazásának módjairól is.

A *visual disclaimer* definíciója a Közös Közlemény 3.1.1. pontja szerint a következő:

„[A] vizuális lemondó nyilatkozat azt jelzi, hogy az ábrázolt formatervezési minta bizonyos jellegzetességei nem képezik oltalomigénylés tárgyát, illetve nem lajstromozták azokat, azaz azt jelöli, hogy az oltalom mit nem foglal magában. Ez a következőképp ábrázolható:

- az oltalomigénylés tárgyát nem képező jellegzetességek szaggatott vonallal történő elhatárolásával, illetve homályosítással vagy színárnyalat használatával, vagy
- az oltalomigénylés tárgyát képező jellegzetességek körülhatárolásával, egyértelművé téve, hogy a kereten kívül eső rész nem képezi az oltalomigénylés tárgyát.”¹

A jelenlegi hazai szabályozás a mintához nem tartozó részek jelölését alapvetően – főszabály szerint – annak nyilatkozat formájában történő leírásaként kezeli, amelyet figyelembe kell venni az oltalom terjedelmének megítélésekor is. Ennek megfelelően, és az eddig követett gyakorlat által sugalltan – bár a *formatervezési mintaoltalmi bejelentés részletes alaki szabályairól* szóló 19/2001. (XI. 29.) IM rendelet (a továbbiakban: alaki rendelet) hatályos 5. §-a lehetővé tenné magyarázó ábra benyújtását a szöveges kifejtés mellett vagy akár helyett is – jelenleg a bejelentők minden olyan esetben szöveges változtató nyilatkozatot nyújtanak be, amikor azt szeretnék jelezni, hogy a minta egy része nem tartozik az oltalmazni kívánt mintához.

Noha az alaki rendelet 5. §-ának (2) bekezdése szerint a szöveges változtató nyilatkozatnak egyértelműen azonosítható módon kell tartalmaznia, hogy az ábrázolás mely része nem tartozik a mintához, sok esetben azonban ennek vizuális ábrázolása jóval szemléletesebben mutatná be a védeni kívánt mintát, egyértelműbbé téve ezzel az oltalmi kört.

A szöveges *disclaimer*-t preferáló gyakorlatot – a „változtató nyilatkozat” megnevezésen túlmenően – az is eredményezte, hogy az alaki rendelet 4. §-a a minta ábrázolásával kapcsolatos követelmények körében olyan szabályokat tartalmaz, amelyek nem teszik lehetővé a Közös Közlemény által megengedett *visual disclaimers* alkalmazását.

¹ „Visual disclaimers indicate that protection is not being sought for, and registration has not been granted for, certain features of the design shown in the representation. Thus, they indicate what is not intended to be protected. This can be achieved:

- By excluding with broken lines, blurring or colour shading the features of the design for which protection is not sought or
- By including within a boundary the features of the design for which protection is sought, thus making it clear that no protection is sought for what falls outside the boundary.”

Így különösen

- a **4. § (4) bekezdésének b) pontja** szerint „a fényképen grafikai úton felvitt elemek vagy így elvégzett törlések nem szerepelhetnek”, amely kizárja a fényképes ábrázolásban a „segédvonalak”, illetve árnyékolás alkalmazását;
- a **4. § (5) bekezdésének c) pontja** szerint „az ábrázolás nem tartalmazhat a megértést zavaró vonalat, szaggatott vonalat, sraffozást, valamint – az ábraszámozás kivételével – magyarázatokat és feliratokat”, ami gyakorlatilag mindenfajta *visual disclaimer* alkalmazását kizárja;
- a **4. § (5) bekezdésének d) pontja** szerint a mintát „a valós láthatóság szerint” kell ábrázolni, aminek egyik lehetséges értelmezése szerint e követelménynek semmilyen *visual disclaimer* nem felelhet meg, hiszen *visual disclaimer* esetén az oltalmazni kért mintán túlmenően egyes olyan részek is láthatóak (szaggatott vonallal elválasztva, elmosódó vonalakkal ábrázolva vagy színkontrasztal „eltüntetve”, vagy a körülhatárolt részen kívül), amelyekre a mintaoltalmat nem kérik. Ilyen esetben az ábrázoláson még az említett ábrás elemek – mint jelzések – is szerepelnek. Mindez pedig – a szigorú értelmezés szerint – nem tekinthető „valós láthatóság szerinti” ábrázolásnak.

A fenti problémákon túlmenő nehézséget jelent, hogy nem egyértelmű, milyen gyakorlati célt szolgál az alaki rendelet 4. § (7) bekezdése, amely szerint „[a] minta ábrázolásának megváltoztatása [Fmtv. 48. § (1) bek.] esetén szabályszerű új ábrázolást kell benyújtani.” Egyfelől a *formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvény* (a továbbiakban: Fmtv.) hivatkozott rendelkezésében nem szerepel „a minta ábrázolásának megváltoztatása”, másrészt a „szabályszerű új ábrázolás” – a 4. § többi rendelkezése tükrében – nem lehet azonos az 5. § (2) bekezdése által megengedett, magyarázó ábra formájában benyújtott változtató nyilatkozattal.

Gyakorlati problémaként jelentkezik, hogy a *disclaimer*-ek első esetkörében, azaz a mintaoltalmi bejelentésben szereplő elhatárolások esetében – az alaki rendelet 1. § (2) bekezdés a) pontjában említett, a bejelentés részét képező „változtató nyilatkozat” megnevezése ellenére – nem beszélhetünk változtatásról, mégis szükséges lehet a mintához nem tartozó részek ábrázolása. Ebben az esetben megfelelőbbnek tűnik a mintához nem tartozó részek ábrán történő egyértelmű jelölése, mint szöveges "változtató nyilatkozat" benyújtása, amelynek azonban szintén gátját képezhetik az alaki rendelet 4. §-ának fentebb idézett rendelkezései.

Fontos látni, hogy a Közös Közlemény szerint is javasolt, hogy az ábrázolás kizárólag az igényelt formatervezési mintát mutassa be, ugyanakkor elfogadja, hogy a bejelentés tárgyát képező formatervezési minta jellegzetességeinek megértéséhez hasznos lehet, ha a mintát kontextusban is megjelenítik. A Közös Közlemény akkor tekinti a *visual disclaimer*-eket elfogadhatónak, ha azok egyértelműen mutatják a mintához nem tartozó részeket és minden nézetten következetesen vannak feltüntetve.

A *disclaimer*-ek mindhárom esetkörében előnyösebbnek tűnik a pusztán szöveges leírás helyett az ábrákon (a minta ábrázolásában), vagy az ábrákon is jelölni a mintához nem

tartozó részeket, amit azonban az alaki rendelet előírásainak jelenlegi gyakorlati alkalmazása nem tesz lehetővé. A mintához nem tartozó részek elhatárolását szolgáló – közös gyakorlat szerint megengedett – ábrás elemek nem zavarják a megértést, hanem épp ellenkezőleg: annak megértését segítik, hogy a bejelentő az ábrázolás mely részeire nézve nem igényel oltalmat.

A fenti megfontolások alapján, a jogértelmezési nehézségek és a megkövesedett joggyakorlati anomáliák kiküszöbölése érdekében szükséges az alaki rendelet módosítása, amely egyrészt lehetővé teszi a mintához nem tartozó részek kellően világos vizuális elhatárolását a minta ábrázolásán, másrészt pedig koherensebben és következetesebben, a kifejezés jelentéséhez jobban igazodóan újrashabályozza a változtató nyilatkozat jogintézményét.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

Az 1. §-hoz

Abban az esetben, amikor a bejelentő a mintaoltalmi bejelentésben kívánja elhatárolni az ábrázoláson a mintát a mintához nem tartozó részekről, nem beszélhetünk változtatásról, így a „változtató nyilatkozat” kifejezés alkalmazása az alaki rendelet 1. § (2) és (4) bekezdéseiben szükségtelenné válik. Célszerű ugyanakkor a bejelentés opcionális tartalmi elemeinek felsorolása között pontosítva megtartani az elhatárolás jelölését, egyszersmind egyértelművé téve azt is, hogy az ilyen jelöléseknek meg kell felelniük a minta ábrázolása kapcsán előírt technikai és világossági követelményeknek. A módosítás azt is tisztázza, hogy az elhatárolásra szolgáló jelölések a minta ábrázolásának részét képezik.

A 2. §-hoz

Annak érdekében, hogy a Közös Közlemény által is megengedett *visual disclaimer*-ek alkalmazása minden kétséget kizáróan lehetővé váljon, továbbá hogy a korszerű, számítógépi grafikai eszközök alkalmazása ezek kapcsán ne szoruljon indokolatlan korlátok közé, az alaki rendeletnek a minta ábrázolásáról szóló 4. §-a több helyen is kiigazításra szorul. A módosított rendelkezések engedményeket tesznek a korábbi szigorú ábrázolási szabályokhoz képest, miközben megőrzik a minta egyértelmű azonosíthatóságának alapvető követelményét érvényesíteni hivatott előírásokat, és továbbra is kizárják az ábrázolás részét képező magyarázatok és feliratok alkalmazását.

Ennek megfelelően a 4. § (2) bekezdése kiegészül egy olyan *j*) ponttal, amely a mintához nem tartozó részek jelölését kifejezetten nevesíti, megfogalmazva az elhatárolás egyértelműségének követelményét. Ez a rendelkezés – együtt olvasva az újraszabályozott 1. és 5. §-okkal – világossá teszi azt is, hogy a mintához nem tartozó részek jelölése a tágabb kategória, amelynek a minta ábrázolásához tartozó *disclaimer* és a bejelentés módosítása kapcsán benyújtható változtató nyilatkozat csupán válfajait képezik.

A 4. § (4) bekezdés *b*) pontjának módosítása arra szolgál, hogy pontosítsa: a minta fényképes ábrázolásának módosítása nem általában véve kizárt, hanem csak abban az esetben, ha az kézi retusálással történik. A mintának azokat a részeit, amelyekre nézve a bejelentő nem igényel oltalmat, számítógépi eszközökkel a fényképes ábrázolások esetében is meg lehet jelölni, ha az ábrázolás egyébként eleget tesz a vele szemben támasztott követelményeknek.

A 4. § (5) bekezdés *c*) pontjának módosítása tisztázza, hogy a szaggatott vonalak és a sraffozás nem *per se* kizárt grafikai elemek a minta ábrázolásában, csak akkor, ha azok a „megértést zavaró vonalak vagy más grafikai elemek” kategóriájába esnek. A *d*) pont módosítása ezzel egyidejűleg azt teszi egyértelművé, hogy a valós láthatóság követelménye önmagában nem zárja ki a mintához nem tartozó részek elhatárolására szolgáló jelölések alkalmazását.

A 3. §-hoz

Az alaki rendelet 5. §-ának újraszabályozása világossá teszi, hogy változtató nyilatkozatra csak akkor lehet szükség, ha valóban változik az oltalmazni kívánt (vagy oltalom alatt álló) minta, azaz változtató nyilatkozat benyújtásának kizárólag a mintaoltalmi bejelentés módosítása esetén vagy a minta megsemmisítésére irányuló eljárásban van helye [a változtató nyilatkozatra vonatkozó rendelkezéseknek a *post-grant* megsemmisítési eljárásban való alkalmazhatóságát az 5. § új (3) bekezdése teszi egyértelművé].

Az újraszabályozott változtató nyilatkozat kapcsán szükségtelen előírni, hogy az ügyfél azt három példányban nyújtsa be – elegendőnek tűnik a mintaoltalmi eljárásban szokásos egy példány benyújtása is (amely rendelkezés az elektronikus ügyintézés térnyerésével egyébként is veszíteni fog a jelentőségéből).

A kizárólag szöveges változtató nyilatkozat a Közös Közlemény tárgykörén kívül esik, mivel az csupán a minta ábrázolásának kérdéseire terjed ki. Feltételezhető azonban, hogy a csupán szavakkal megvalósuló változtató nyilatkozat alapján a mintaoltalmi lajstromból az oltalmazott minta nem ismerhető meg kellő biztonsággal, ezért szöveges *disclaimer* esetén szükség van arra, hogy a bejelentő a közös gyakorlatnak megfelelő lehetséges módok egyikén – a szöveges nyilatkozattal összhangban – ábrás elemek segítségével egészítse ki a minta ábrázolását. Ennek érdekében a módosítás előírja, hogy a változtató nyilatkozathoz minden esetben mellékelni kell a minta olyan ábrázolását is, amelyből egyértelműen megállapítható, hogy a bejelentő a korábbi – azaz a bejelentésben szereplő vagy a megadott mintához tartozó – ábrázolás mely részeire nem igényel oltalmat. Ez a rendelkezés tehát gyakorlatilag kizárja a változtató nyilatkozat kizárólag szöveges úton történő megtételét – és ennek megfelelően az alaki rendelet 5. § (3) bekezdését hatályon kívül helyezi, hiszen ennek alapján minden eset „indokoltnak” tekinthető, és a (2) bekezdés új szövege értelmében az ábrázolás módosítására vonatkozó külön felhívásra nincs szükség.

A 4. §-hoz

Az alaki rendelet 5. §-ának újraszabályozása szükségtelenné teszi a 4. § (7) bekezdését, mivel az ábrázolás megváltoztatása esetén benyújtandó új ábrázolásra vonatkozó rendelkezést az 5. § új (2) bekezdése a változtató nyilatkozat szabályozásán belül, finomított szöveggel tartalmazza.

Az 5. §-hoz

Az alaki rendelet módosításának hatálybalépését a tervezet 2016. július 15-ében állapítja meg annak érdekében, hogy a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (a továbbiakban: SZTNH) a Közös Közleményben foglalt gyakorlat alkalmazását – az ezt vállaló hivatalok második csoportja által jelzett időpontban – megkezdhesse.

Külön átmeneti rendelkezések megállapítására nincs szükség: a *jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény* 15. § (1) bekezdés b) pontja alapján a módosított rendelkezéseket a módosítások hatálybalépését követően megkezdett eljárási cselekményekre kell alkalmazni,

azaz az új szabályok a hatálybalépést követően benyújtott bejelentések és változtató nyilatkozatok tekintetében válnak alkalmazhatóvá. [Ez természetesen nem képezi akadályát annak, hogy a jogszabályi változásokat nem igénylő joggyakorlati kiigazításokat az SZTNH már az alaki rendelet módosításának hatálybalépését megelőzően – az ügyfelek megfelelő tájékoztatása mellett – bevezesse.]